

Plan prezentacji

- Klasyfikacja słów w jęz. polskim i angielskim
- Przegląd literatury
- Badanie czytania wyrazów gramatycznych i leksykalnych w jęz. polskim w napisach filmowych

Rodzaje słów

- Język angielski
  - *grammar / function*
  - *lexical / content words*
- Język polski
  - synsemantyczne / współznaczące / niepełnoznaczące
  - autosemantyczne / samodzielnie znaczące / pełnoznaczące

Klasyfikacja słów – język angielski

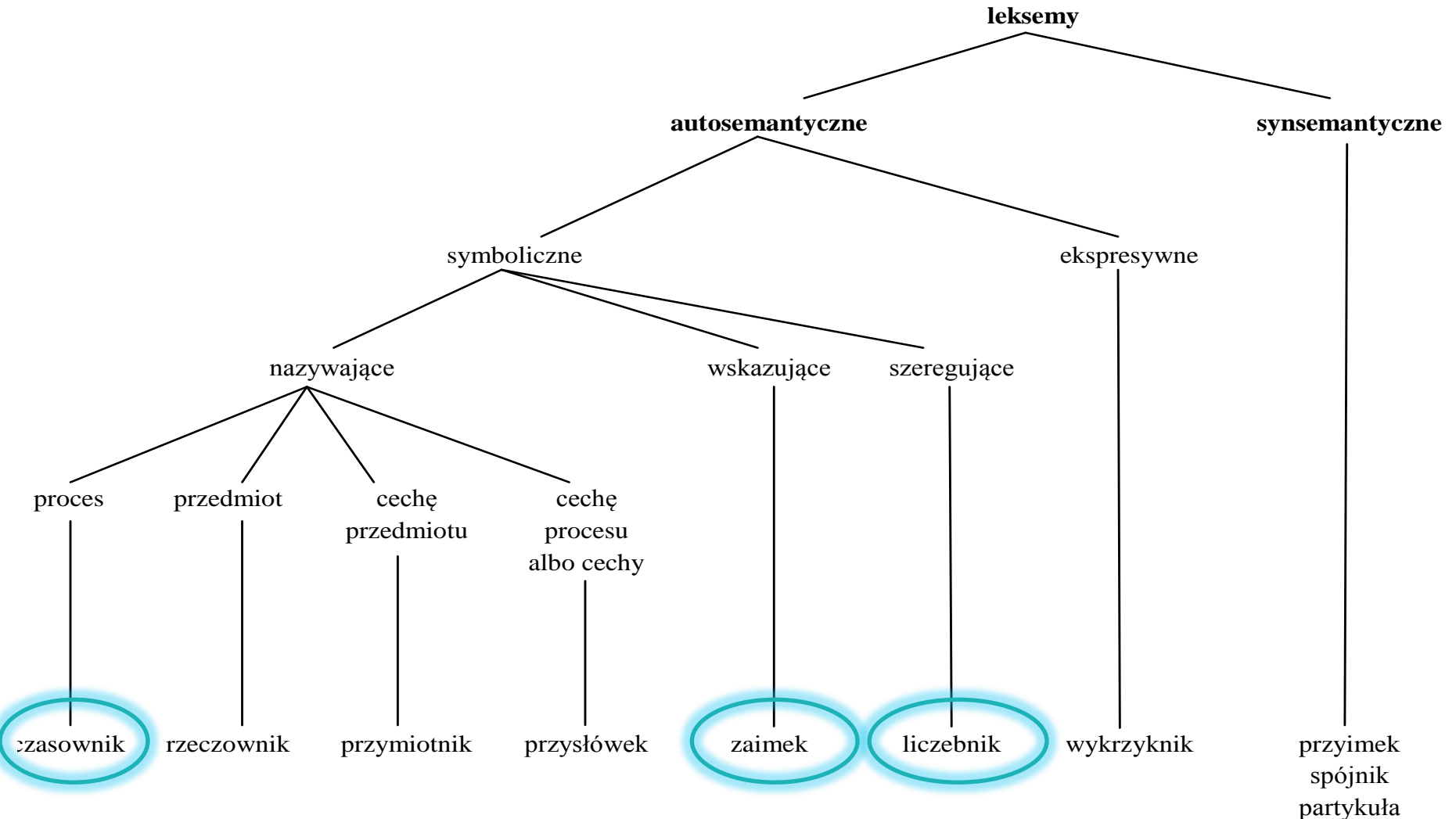
Słowa gramatyczne

- Zaimki
- Przyimki
- Spójniki
- Czasowniki posiłkowe i modalne
- Określniki
- Liczebniki
- Partykuła przecząca

Słowa leksykalne

- Rzeczowniki
- Czasowniki leksykalne
- Przymiotniki
- Przysłówki

Klasyfikacja semantyczna (Milewski 1965)

CZYTANIE SŁÓW GRAMATYCZNYCH I LEKSYKALNYCH

Fiksacje na słowach gram. i leks.

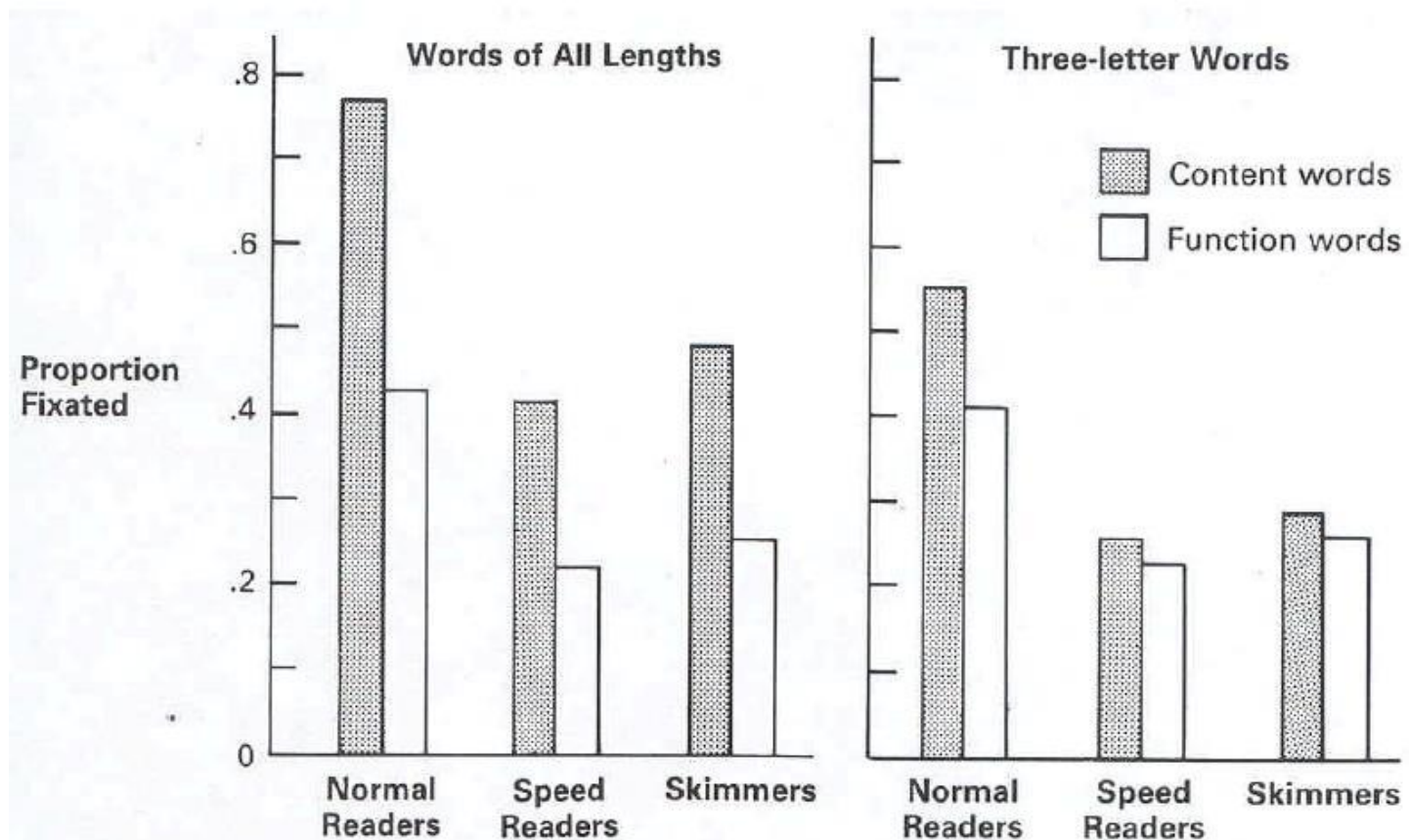
- Carpenter & Just (1983: 279)
  - słowa leksykalne – 83%
  - słowa gramatyczne – 38%
- Rayner (1998: 375)
  - słowa leksykalne – 85%
  - słowa gramatyczne – 35%

Od czego zależy prawdopodobieństwo fiksacji na słowie?

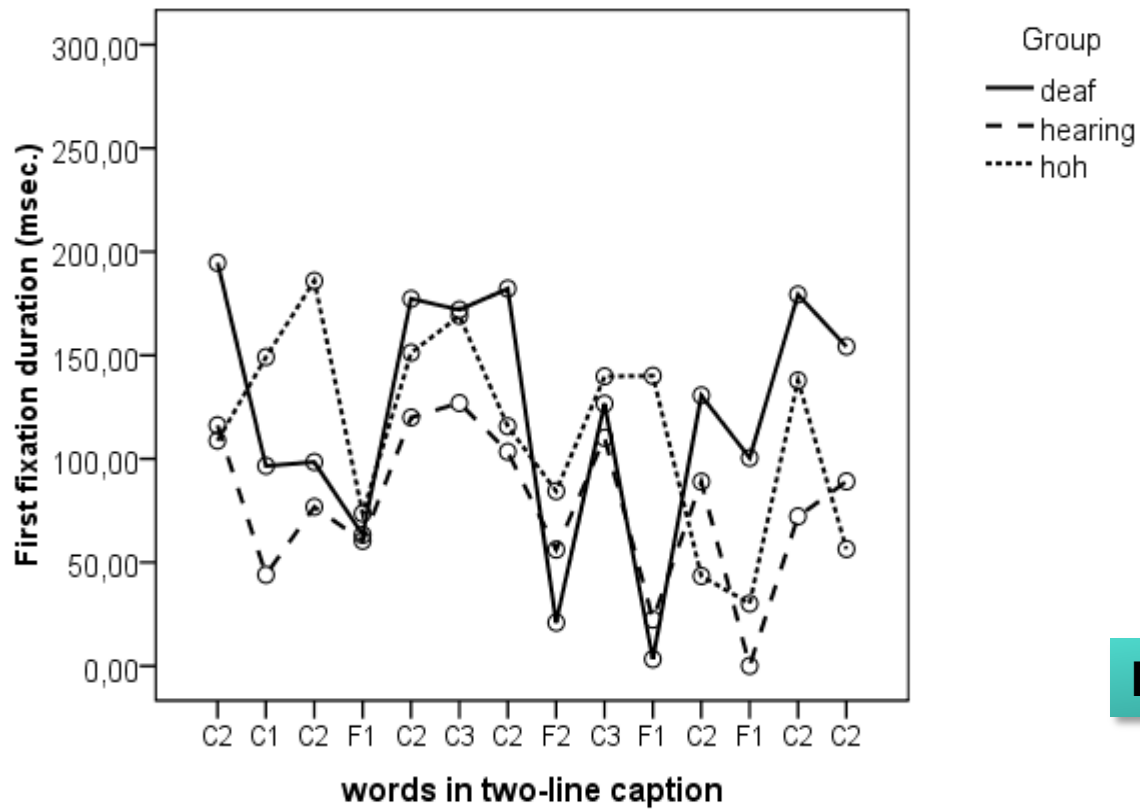
- Częstotliwość występowania słowa w języku
- Przewidywalność słowa w kontekście
- Długość słowa
- Znaczenie słowa
  - Słowa wieloznaczne
  - Metafory
- Znajomość słowa
- Wiek, w którym nabyło się dane słowo
(Brysbaert & Vitu, 1998; Rayner & Schotter 2012; Rayner & McConkie, 1976)

Szybkie czytanie (Just i Carpenter 1987: 437)

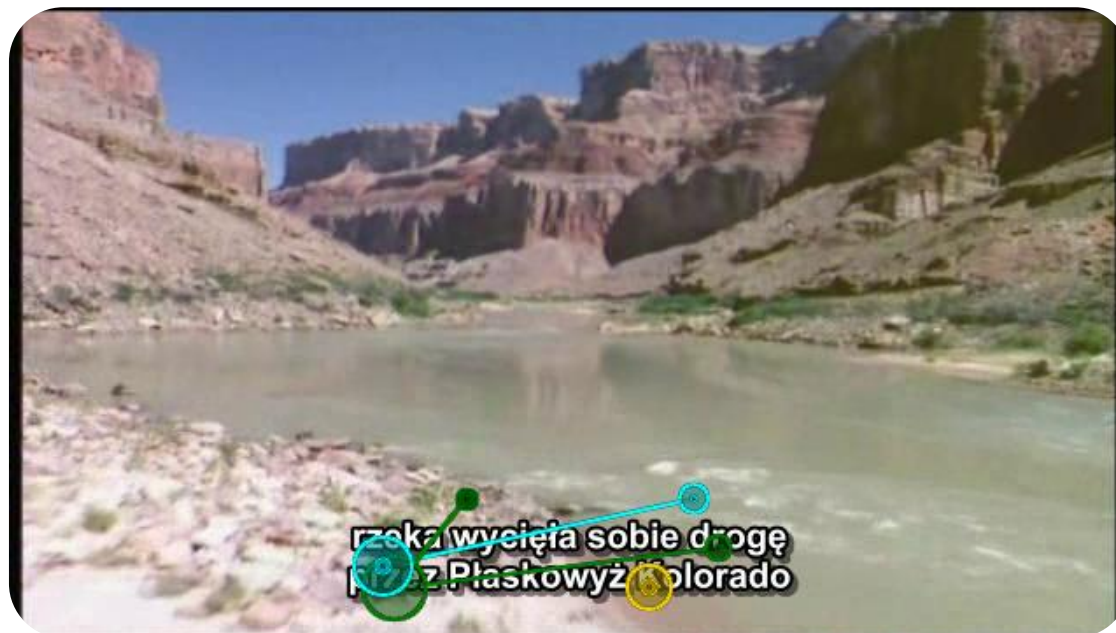

Badanie DTV4ALL

Długość pierwszej fiksacji

BADANIE

Uczestnicy

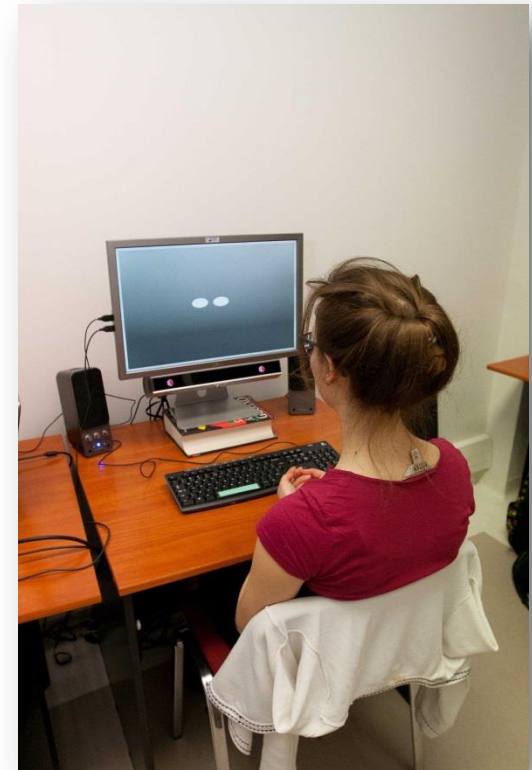

- Liczba uczestników: **124**
- Stopień utraty słuchu
  - **39** – niesłyszący
  - **27** – słabosłyszący
  - **58** – słyszący

Parametry okulograficzne

- SMI RED o częstotliwości próbkowania 120 Hz
- 21-calowy monitor – odległość ok. 60 cm
- Analizowane parametry okulograficzne
  - Liczba fiksacji
  - Długość pierwszej fiksacji
  - Dwell time (łączyca długość fiksacji i sakad w danym obszarze)
  - Subject hit count (procent badanych, którzy spojrzeli na dany obszar)

Materiał

- Klipy z polskimi napisami do:
  - Filmów polskich
  - Filmów anglojęzycznych
- Gatunki i tytuły:
  - Filmy fabularne: *Annie Hall*, *Love Actually*
  - Filmy dokumentalne: *Polskie Państwo Podziemne*, *Super Size Me*
  - Programy informacyjne: *Fakty i Teleexpress*
- Dwie prędkości wyświetlania napisów
  - 12 znaków na sekundę (*cps, characters per second*)
  - 15 cps

	Wersja 1	Wersja 2
1. Program informacyjny		
Teleexpress	15 cps	12 cps
Wiadomości	12 cps	15 cps
Fakty	15 cps	12 cps
2. Film dokumentalny obcojęzyczny		
Super Size Me	15 cps	12 cps
Roman Polański: Wanted and Desired	12 cps	15 cps
3. Film dokumentalny polskojęzyczny		
Największe cuda przyrody	12 cps	15 cps
Polskie państwo podziemne	15 cps	12 cps
4. Film fabularny obcojęzyczny		
Annie Hall	15 cps	12 cps
Love actually	15 cps	12 cps
King's speech	12 cps	15 cps
5. Film fabularny polskojęzyczny		
Londyńczycy	12 cps	15 cps
1920. Bitwa Warszawska	12 cps	15 cps

Nr napisu	Wersja 15 cps	Nr napisu	Wersja 12 cps
1	W Ameryce wszystko jest większe.	1	W USA wszystko jest większe.
2	Mamy największe samochody, największe domy,	2	Mamy największe samochody, domy,
3	największe firmy, największe jedzenie	3	największe firmy, jedzenie
4	i wreszcie - największych ludzi.	4	i wreszcie - największych ludzi.
5	Amerykanie stali się właśnie najgrubszym narodem na świecie.	5	Amerykanie są obecnie najgrubszym narodem na świecie.
6	Gratulacje!		
7	Problemy z nadwagą ma ok. 100 mln Amerykanów.	6	Problemy z nadwagą ma ok. 100 mln Amerykanów.
8	To ponad 60% wszystkich dorosłych Amerykanów.	7	To ponad 60% dorosłych Amerykanów.
9	Od 1980 r. liczba Amerykanów z nadwagą się podwoiła.	8	Od 1980 r. liczba Amerykanów z nadwagą się podwoiła.
10	Jest dwukrotnie więcej otyłych dzieci	9	Jest 2 razy więcej otyłych dzieci i 3 razy więcej otyłych nastolatków.

Cele badawcze

- Replikacja dla języka polskiego wcześniejszych badań przeprowadzonych dla języka angielskiego
- Różnice w czytaniu wśród osób niesłyszących, słabosłyszących i słyszących
- Hipotezy:
  - słowa gram. są opuszczane częściej niż leksykalne
  - osoby niesłyszące i słabosłyszące
    - rzadziej opuszczają słowa podczas czytania;
    - mają więcej fiksacji;
    - oraz dłuższy dwell time.

Dynamiczne AOI na słowach gram. i leks.

Klasyfikacja AOI

- Słowa gramatyczne
- Słowa leksykalne
  - 1-sylabowe
  - 2-sylabowe
  - 3-sylabowe
  - 4-sylabowe
  - 5-sylabowe i dłuższe

Schemat analiz

- Analizy wariacji w schemacie mieszanym dla:
  - 1) średniej liczby fiksacji
  - 2) czasu czytania słowa (*dwell time*)
- Z uwzględnieniem zmiennych niezależnych:
  - 1) uczestników (niestyszący, słabosłyszący i słyszący)
  - 2) prędkości wyświetlania napisów (12 cps vs. 15 cps)
  - 3) typu słowa jako zmiennej wewnątrz osób (słowo gramatyczne vs. leksykalne 1- vs. 2- vs. 3- vs. 4- vs. 5-sylabowe słowo).

WYNIKI

Wyniki

- Istotny efekt główny typu słowa
 $F(5, 590) = 197.52, p < .001, eta^2 = 0.626$
- Trend liniowy – systematyczny wzrost liczby fiksacji przypadających na jedno słowo
 $F(1, 118) = 504.30, p < .001, eta^2 = 0.810.$
- Brak istotnych różnic dla dwóch testowanych prędkości napisów (12 vs. 15 cps)

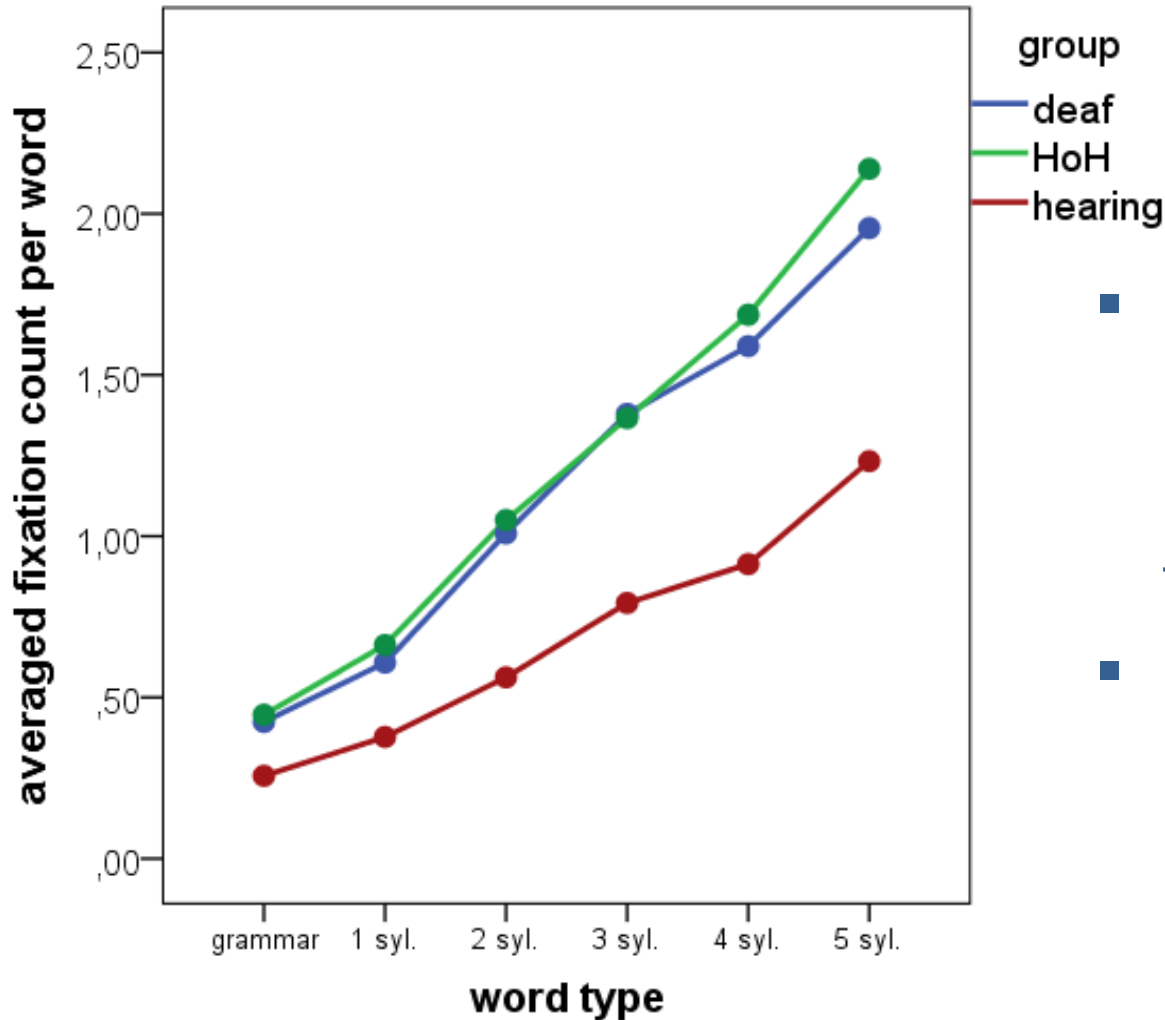
Średnia liczba fiksacji na słowie

Słowo	Średnia	Std. odchyl.
gramatyczne	0.38	0.02
1-syl. leksykalne	0.55	0.03
2-syl. leksykalne	0.87	0.03
3-syl. leksykalne	1.18	0.04
4-syl. leksykalne	1.40	0.06
5-syl. leksykalne	1.78	0.08

Istotny efekt główny typu słowa

$F(5, 590) = 197.52, p < .001, \eta^2 = 0.626$

Liczba fiksacji wg grup i rodzaju słowa

- Systematyczny liniowy wzrost liczby fiksacji przypadających na jedno słowo

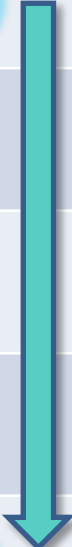
$F(1, 118) = 504,30, p < .001, \eta^2 = 0.810.$

- Różnice między grupami, słyszący istotnie mniej fiksacji

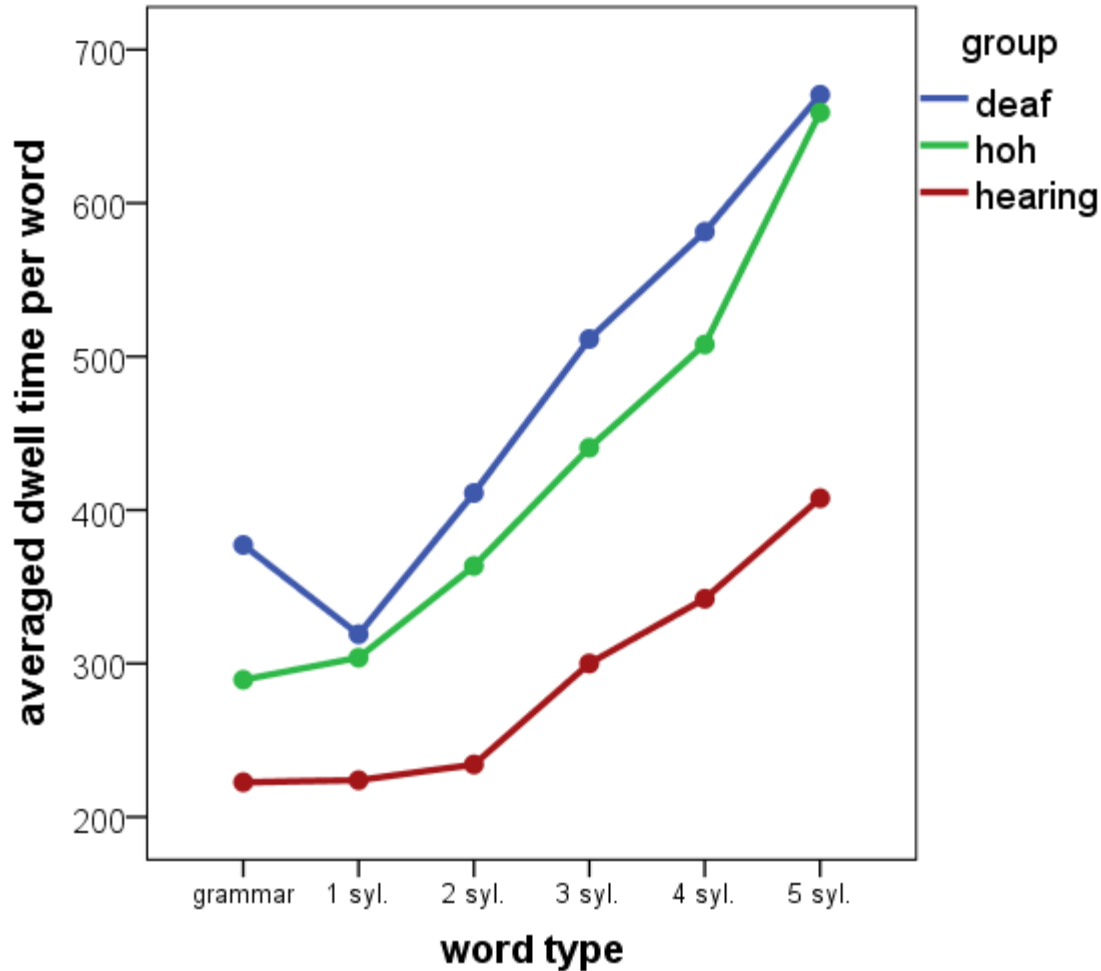

Średni czas czytania słowa wg rodzaju słowa

Słowo	Średnia (ms)	Std. odchyl.
gramatyczne	296.40	12.29
1-syl. leksykalne	282.26	9.16
2-syl. leksykalne	336.28	9.19
3-syl. leksykalne	417.40	10.96
4-syl. leksykalne	477.17	14.66
5-syl. leksykalne	579.08	20.25

Średni czas czytania słowa wg grup i rodzaju słowa

Czas trwania pierwszej fiksacji (FFD)

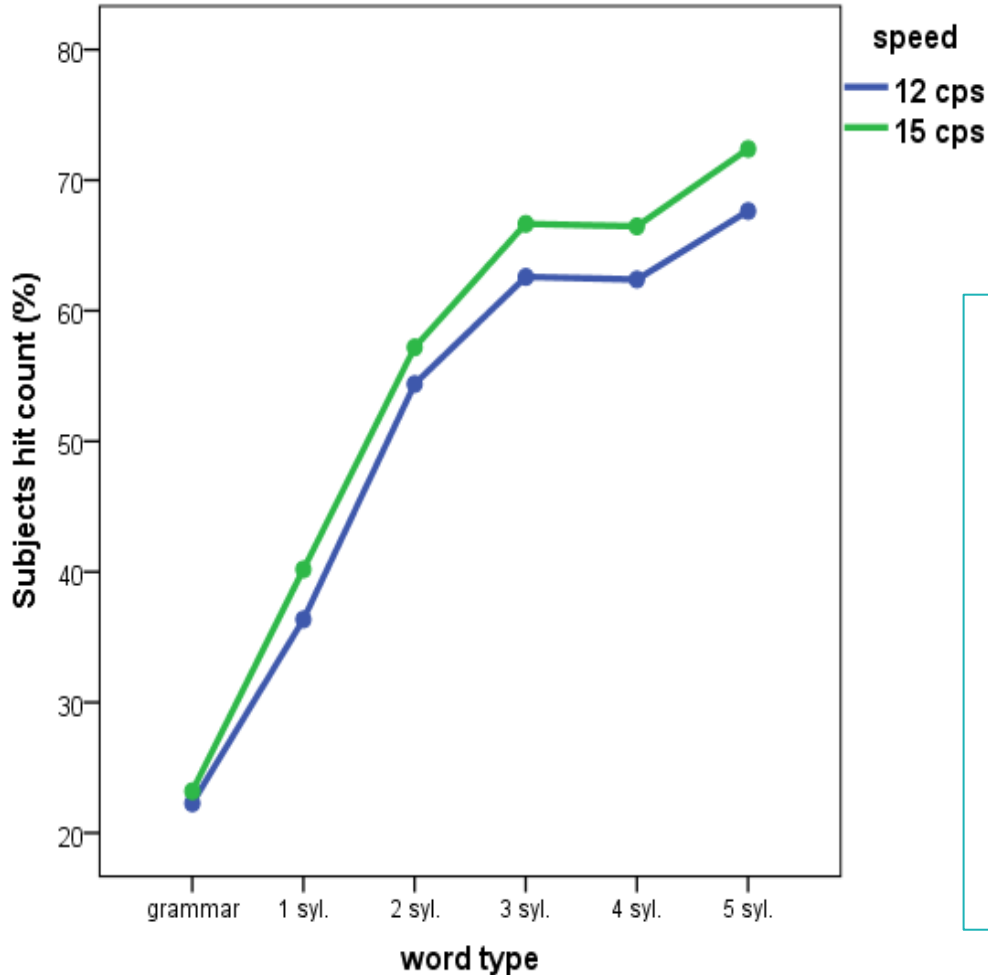
Słyszący – krótsze pierwsze fiksacje na słowach niż niesłyszący i słabosłyszący:

$F(2, 118) = 17.46, p < .001, \eta^2 = 0.962.$

- Słyszący ($M = 185.57, SE = 5.86$)
- Niesłyszący ($M = 237.84, SE = 6.88$)
- Słabosłyszący ($M = 219.00, SE = 8.33$)

– Brak istotnych różnic między niesłyszącymi a słabosłyszącymi

Procent wyrazów czytanych (*subject hit count*)

Efekt główny słów

$F(5, 311) = 122.33, p < .001, eta^2 = 0.672.$

- Słowa gramatyczne: **22%**
- Słowa leksykalne:
  - 1 syl. 38%
  - 2. syl. 55%
  - 3. syl. 64%
  - 4. syl. 64%
  - 5. syl. 70%
  - Średnia: **58%**

Wnioski (1)

- Potwierdzenie badań dla jęz. angielskiego:
  - Słowa gramatyczne są opuszczane najczęściej
  - Słowa krótsze są opuszczane częściej niż słowa dłuższe

	j. angielski	j. polski
leksykalne	85%*	58%
gramatyczne	35%*	22%

- Podobieństwa i różnice w czytaniu tekstu drukowanego i napisów filmowych

Wnioski (2)

Różnice między grupami badanych:

- Istotne różnice między grupami badanych
 $F(10, 590) = 6.32, p < .001, \eta^2 = 0.097$
- Słyszący mają znacznie mniej fiksacji niż osoby niesłyszące i słabosłyszące na wszystkich rodzajach słów
- Brak istotnych różnic między niesłyszącymi a słabosłyszącymi
- Brak istotnych różnic między dwiema prędkościami wyświetlania napisów

a.szarkowska@uw.edu.pl
iza@krejtz.org
mloginska@poczta.onet.pl
lukasz.stanislaw.dutka@gmail.com

www.avt.ils.uw.edu.pl

AVT Lab na Facebooku

www.facebook.com/AVTLab

Praca naukowa finansowana
ze środków budżetowych na naukę w latach 2011-2013
(IP2010 040370)